

«Ad fontes»: кілька нотаток post factum

(про Міжнародну наукову конференцію до 400-ї річниці заснування Києво-Могилянської академії)

Серед традицій, що склалися в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» – проведення щорічних міжнародних наукових конференцій, присвячених черговій річниці Академії: 385-ти, 390-а, 395-ти і ось цього року – 400-літтю. Цьогоріч, як і раніше, в університеті зібралось широке коло науковців: більше 50 учасників із шести країн. Як звично захід продовжувався три дні, з 12 по 14 жовтня. На секціях було обговорено низку питань, присвячених і минулому Могилянської та Київської духовної академії, і загалом українській культурі. Ця конференція, як і попередні, вигідно вирізняється на фоні більшості наукових заходів, що відбуваються в Україні.

Перша особливість могилянських зібрань раз у п'ять років – міждисциплінарність. Тут разом гуртуються історики, філософи, богослови, літературознавці. Спільні обговорення наукових проблем створюють ту насичену інтелектуальну атмосферу, що стимулює до нових пошуків та породжує ідеї. А власне саме для цього (не піару, несення знань межи люди, річного звіту, санкціонованої чиновниками від науки «апробації» чи іншої «галочки») наукові конференції і скликаються – для оприлюднення найсвіжіших висновків і плекання наукового знання. Цій головній задачі сприяє формат, якого дотримуються могилянські організатори.

Програму побудовано таким чином, що різні тематичні секції йдуть одна за одною, а не паралельно. Це дозволяє учасникам не «розриватися» між бажанням бути присутніми на доповідях, що виголошуються й обговорюються одночасно у різних місцях. Організатори багатьох сучасних українських наукових зібрань часто ганяють за іншим – якомога чисельнішому наповненні заходів (навіть байдуже – реальному чи лише у програмі). Тож конференції складаються з паралельних відділень, учасники не можуть послухати один одного, втрачається міждисциплінарний характер, немає часу на обговорення. У Могилянці чинять інакше, тож доводиться обмежувати число доповідачів та тривалість конференції. Лише цього разу з огляду на солідний ювілей зроблено

незначний відступ від правила. Відмовивши багатьом охочим виступити, організатори таки допустили роботу однієї паралельної секції.

Як зазначалося, будь-яка наукова конференція – це обговорення та дискусія. Цю прописну істину українські форуми часто ігнорують: доповів і пішов геть; якщо раптом хтось задав питання – це підозріло, мабуть якийсь недоброзичливець; немає часу виголосити доповідь – байдуже, аби вона значилася у програмці. Могілянські «Ad fontes» навпаки заохочують до наукового спілкування. Тож на кожній секції є окремий диспутант, який розпочинає критичне обговорення виступів. Затим до слова запрошуються всі охочі, не конче внесені до програми заходу учасники.

Попри те, що кожна наукова конференція, як би там не хотілося, це зібрання підготованих людей, які володіють достатнім рівнем знань для сприйняття специфічної фахової інформації, ювілейний форум відвідали не лише офіційно запрошені науковці. Тож тут були й колеги з і з–поза меж університету, яких привабило наповнення програми, а також студенти, аспіранти і випускники НаУКМА різних років.

У запрошеннях на українські конференції організатори переважно спокушають, серед іншого, готовим опублікованим за відповідну плату збірником тез, який вручать на самому заході. Що стається далі із тими тезами і чи живуть вони, як і належить науковим ідеям (розвиваються, спростовуються, породжують нові), переважно невідомо. Їхня очевидна «користь» – потрапити до річного звіту чи формально відповісти на так само формальні вимоги бюрократів від науки про обов'язкову апробацію висновків тих, хто хоче здобути ступінь. Ніяких збірників на могілянському заході не вручали, адже основні ідеї доповідей можна викласти і розіслати диспутантам задалегідь без зайвих паперових клопотів, а от широко оприлюднювати їх належить після випробування конференційним «горнилом» та наступним осмисленням почутого від колег.

Наука, як відомо (щоправда, часто не в українських умовах), не терпить поспіху. Навіть геніальні ідеї, що приходять «раптово», перетворюються на готовий науковий результат після необхідного осмислення та опрацювання.

Тож на трьох конференційних днях відзначення 400-літнього ювілею Академії не завершується, і на наступний рік заплановано видання окремого збірника статей, на які мають перетворитися обговорені в Києві доповіді.

Могилянський захід від багатьох українських вирізняє ще й дійсно міжнародний характер. Не тому, що серед учасників, як часто водиться, є 1-2 особи із котроїсь сусідньої з Україною держави. І не тому, що з дальших країн приїжджають науковці з українським корінням. Це справді форум із широким представництвом, на який не вперше зголошуються визнані дослідники з Європи і Північної Америки. Загалом, це першорядна характеристика того інтелектуального клімату, який пропонують творити разом могилянські організатори, адже далеко не кожен захід привабить international scholars, яких не хвилюють формальні речі.

Звісно, переслідуючи виключно наукову мету – вивчення багатющої спадщини Академії та загалом широко витлумаченої української культури – організатори теж не переймаються «формалістикою» (врученням сертифікатів учасника абощо). Зате вони сподіваються, що за п'ять років в університеті знову відбудеться інтелектуальне свято, того разу вже у п'ятому столітті історії Академії.

Урочистим завершальним акордом наукового спілкування стала презентація книг та журналів, присвячених академічному минулому (див.: <http://www.ukma.edu.ua/index.php/news/2103-u-mohyliantsi-prezentuvaly-vydavnychi-proekty-prysviacheni-400-litnii-istorii-kma>), серед них – першого тому енциклопедії «Київська духовна академія в іменах: 1819-1924». Історія її появи унікальна, адже сучасне якісне видання довелося готувати, не стоячи на плечах великих дослідників та студій, а часто крокуючи нерозораними степами архівалій, до того ж у короткі терміни. Тож якби не титанічна праця редактора професора Марини Ткачук та всебічна підтримка професора В'ячеслава Брюховецького, що ствердили у «вірі в перемогу» невеликий авторський колектив, хтозна скільки б довелося чекати на таку потрібну книгу.

Максим Яременко, д.і.н., доцент кафедри історії НаУКМА

Фотозвіт про конференцію можна переглянути за посиланням:
<https://www.facebook.com/history.dep.naukma/photos/pcb.1653327814907638/1653324414907978/?type=3&theater>

Відео з конференції можна знайти за посиланням:
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLV586vSwdZMctfplRzLvXdfomYCzxIfrd>